

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัย*

กมลทิพย์ สงวนเขียว**

บทนำ

ราชทัณฑ์เป็นองค์กรสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมที่ทำหน้าที่ในการบังคับโทษแก่ผู้กระทำผิด เมื่อผู้กระทำผิดมาอยู่รวมกันก็จะต้องมีการควบคุมด้วยวินัย สำหรับโทษทางวินัยที่จะลงโทษผู้ต้องขังที่กระทำผิดเดิมได้ถูกบัญญัติขึ้นในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ต่อมาได้มีการร่างพระราชบัญญัติพระราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2560 และมีผลบังคับเมื่อพ้นกำหนด 90 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฉบับดังกล่าวมีผลเป็นการยกเลิกฉบับเดิม ส่วนบรรดากฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรีที่ออกตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 ยังคงใช้บังคับต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 จนกว่าจะมีกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่ง ใดๆ ที่ออกตามพระราชบัญญัติดังกล่าว กฎกระทรวงมหาดไทย ซึ่งออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ตลอดจนกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้วางแนวทางปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่เพื่อให้ปฏิบัติในแนวทางเดียวกันทั้งประเทศยังทำให้เกิดปัญหาในกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการลงโทษผู้ต้องขังอีกหลายประการ ซึ่งเมื่อผู้ต้องขังกระทำผิดในเรือนจำ/ทัณฑสถานจะต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของเรือนจำ/ทัณฑสถาน เริ่มแรกของการออกคำสั่งลงโทษจะต้องมีกระบวนการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่าจะมีข้อแก้ตัวอย่างไร ซึ่งเป็นขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อออกคำสั่งลงโทษผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัย แต่กระบวนการดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ได้ใช้ดุลพินิจสำหรับระยะเวลาให้ชี้แจงข้อกล่าวหาจนเกินไปจนทำให้เกิดผลดีและผลเสียแก่ผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยไม่เหมือนกันทำให้เกิดการได้สิทธิและเสียสิทธิประโยชน์ไม่เหมือนกัน และตามกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องยังมีข้อบกพร่องของกฎหมายที่ไม่อาจที่จะลงโทษผู้ต้องขังในบางฐานความผิดได้ หรือบางฐานความผิดอาจลงโทษได้แต่ไม่ครอบคลุมถึงผู้ต้องขังได้ทุกราย นอกจากนี้

---

*บทความนี้เรียบเรียงจากสารนิพนธ์ เรื่อง “ปัญหากฎหมายในการลงโทษผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัย” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ปีการศึกษา 2559

**นักศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

เมื่อกระทำผิดวินัยแล้วการกระทำผิดวินัยบางฐานความผิดผู้ต้องขังถูกลงโทษโดยลดชั้นเป็นชั้นเลวมาก ซึ่งผู้ต้องขังแต่ละรายจะถูกลดชั้นจำนวนไม่เท่ากัน แต่เมื่อเลื่อนชั้นกลับคืนสู่ชั้นเดิม กฎ ระเบียบ ได้กำหนดให้มีระยะเวลาไว้ว่าก่อนจะเลื่อนชั้นจะต้องคงชั้นไว้ 1 ปีเหมือนกัน โดยไม่คำนึงถึงจำนวน ชั้นที่ถูกลดลงเมื่อผู้ต้องขังกระทำผิดวินัย ซึ่งทำให้เป็นการใช้ดุลพินิจที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน ของกลุ่มผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัย ดังนั้น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 กฎกระทรวง ระเบียบ ต่าง ๆ จึงยังไม่เหมาะสมหลายประการ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหา ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการใช้ดุลพินิจเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัย ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

การเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยให้ชี้แจงข้อกล่าวหาที่กำหนดไว้ใน กฎกระทรวงข้อ 99 ซึ่งออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 แต่ยังไม่ระบุเวลาให้ชี้แจงข้อกล่าวหาให้ชัดเจน โดยข้อ 99 ระบุไว้ว่า

ข้อ 99 “ก่อนที่จะลงโทษแก่ผู้ต้องขังฐานผิดวินัย จักต้องให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังได้ชี้แจง ว่าตนมีข้อแก้ตัวอย่างไรหรือไม่”

จากกฎกระทรวงข้อดังกล่าวเพียงแต่กำหนดให้ผู้ต้องขังชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเท่านั้น แต่ไม่ได้ กำหนดระยะเวลาไว้ว่าจะต้องเปิดโอกาสให้ชี้แจงข้อกล่าวหาโดยใช้เวลาเท่าใด และการที่ไม่ได้กำหนด ระยะเวลาไว้เลยจึงทำให้มีระยะเวลาในการชี้แจงข้อกล่าวหาแบบไม่จำกัดระยะเวลา ซึ่งทำให้ การชี้แจงข้อกล่าวหากระทำในเวลาทีล่าช้า

ในทางปฏิบัติกรมราชทัณฑ์จึงได้มีการปรับปรุงกระบวนการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังและ กำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการเพื่อให้มีมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งสั่งการเป็น หนังสือเวียนไปยังเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ ตามหนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ ยธ. 0706.4/28442 ลงวันที่ 14 กันยายน 2558 โดยหนังสือดังกล่าวได้กำหนดให้ดำเนินการทางวินัยผู้ต้องขังให้แล้วเสร็จ ภายในระยะเวลา 90 วัน นับแต่วันที่พบหรือได้รับแจ้งเหตุผู้ต้องขังกระทำผิดวินัย จนถึงวันที่มีคำสั่ง ลงโทษหรือสั่งยุติเรื่อง โดยกำหนดระยะเวลาดังกล่าวไม่นับรวมในกรณีที่ต้องรอเอกสารจากหน่วยงานอื่น เช่นผลการตรวจปัสสาวะยืนยันผลจากศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์จังหวัดเป็นต้น และได้กำหนด ขั้นตอนต่าง ๆ ไว้โดยละเอียด

จากหนังสือดังกล่าวถึงแม้ได้กำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ไว้แต่ก็ไม่ได้กำหนดระยะเวลา ปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของการให้โอกาสผู้ต้องขังแก้ข้อกล่าวหาว่าขั้นตอนใดมีระยะเวลาในการทำให้ แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด ซึ่งเป็นการไม่ได้วางกรอบระยะเวลาให้ชัดเจน จนทำให้เจ้าหน้าที่ กำหนดระยะเวลาโดยใช้ดุลพินิจของตน โดยต่างคนต่างทำ ต่างเรือนจำก็ทำกันคนละแบบ เพราะไม่มี หลักเกณฑ์ที่แน่นอน หรือบางครั้งเจ้าหน้าที่อาจพบการกระทำผิดแล้วเพียงแต่บันทึกไว้และไม่

ดำเนินการใด ๆ ในส่วนของผู้ต้องขังก็ไม่ได้แจ้งให้เขาเตรียมพยานหลักฐานภายในเวลาเท่าใด เพื่อรักษาสิทธิของตนเอง ทำให้ผู้ต้องขังก็ไม่ทราบว่าต้องดำเนินตามขั้นตอนภายในระยะเวลาที่วัน จึงทำให้กระบวนการในการเปิดโอกาสให้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาล่าช้าและจากหนังสือดังกล่าวเป็นการยาก ในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เพราะไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดเวลาที่ชัดเจนว่าขั้นตอนใดต้องทำภายในกี่วัน ตลอดทั้งหนังสือสั่งการดังกล่าวไม่ใช่กฎหมาย จึงไม่มีสภาพบังคับเหมือนกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติ ซึ่งอาจทำให้เจ้าหน้าที่บางรายไม่ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จึงทำให้เกิดปัญหาในการเปิดโอกาสชี้แจง ข้อกล่าวหาล่าช้าเกินสมควร บางเรือนจำก็ทำเสร็จภายในระยะเวลาสั้น แต่บางเรือนจำใช้เวลา ให้ผู้ต้องขังชี้แจงข้อกล่าวหาโดยใช้เวลาหลายปี จึงทำให้เกิดการกระทบสิทธิของผู้ต้องขังแต่ละราย ไม่เหมือนกัน บางคนได้ประโยชน์จากการเปิดให้ชี้แจงข้อกล่าวหาล่าช้ามากจนเกินไปแต่บางคนไม่ได้ ประโยชน์ใด ๆ เลย เพราะการเปิดโอกาสให้ชี้แจงข้อกล่าวหาเสร็จเร็วจะทำให้ถูกลงโทษทางวินัยและ ผู้ต้องขังจะถูกลงโทษลดขั้นจากผู้ต้องขังที่อยู่ในขั้นสูงก็อาจลดลงไปอยู่ในขั้นที่ต่ำกว่า เช่น จากที่เคยอยู่ขั้นเยี่ยมลดเป็นขั้นดีมาก ประโยชน์ที่ได้รับก็จะรับในขั้นดีมากแทนซึ่งน้อยกว่าขั้นเยี่ยม จากที่เคยคงขั้นอยู่ขั้นดีมากอาจถูกลดขั้นเป็นขั้นดี ผลประโยชน์แทนที่จะได้รับในฐานะนักโทษเด็ดขาดขั้นดีมาก ก็จะต้องรับในฐานะนักโทษเด็ดขาดขั้นดีแทน บางฐานความผิดก็อาจจะถูกลดขั้นเป็นขั้นเลวมากเลย ทีเดียว เช่น ในฐานะความผิดครอบครองโทรศัพท์มือถือ ยาเสพติด เครื่องมือสื่อสาร หากคงขั้นอยู่ขั้นเยี่ยม เมื่อถูกลงโทษทางวินัยก็จะลดขั้นไปสู่ขั้นเลวมากซึ่งไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ เลย ขึ้นอยู่กับความผิดว่า กระทำผิดวินัยฐานใด แต่ตราบใดที่ยังไม่ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยขั้นของผู้ต้องขังก็จะเลื่อนไปเรื่อย ๆ จากผลประโยชน์ที่เคยได้รับในฐานะนักโทษเด็ดขาดขั้นดีก็จะเพิ่มผลประโยชน์ที่จะรับในฐานะนักโทษ เด็ดขาดขั้นดีมาก และหากเลื่อนขั้นจากขั้นดีมากไปขั้นเยี่ยมผลประโยชน์ก็ไปรับในฐานะนักโทษ เด็ดขาดขั้นเยี่ยม เพราะผลของคำสั่งลงโทษทางวินัยจะต้องถือตามวันที่ได้รับแจ้งเป็นต้นไปจึงถือขั้น ในวันรับแจ้งคำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นเกณฑ์ ซึ่งเมื่ออยู่ในขั้นที่กำหนดไว้ให้ได้รับผลประโยชน์ผู้ต้องขัง ก็จะได้รับประโยชน์ในการออกจากเรือนจำก่อนกำหนด โดยผู้ต้องขังทุกรายจะได้รับประโยชน์ จากการเลื่อนขั้นปีละ 2 ครั้งในรอบสิ้นเดือนมิถุนายนและสิ้นเดือนธันวาคมของแต่ละปี ซึ่งเป็นการเลื่อนขั้นปกติที่ผู้ต้องขังทุกคนได้รับ ดังนั้น หากผู้ต้องขังที่เปิดให้สอบข้อเท็จจริงล่าช้าจากการมีชั้น เป็นชั้นกลาง ขั้นดี ขั้นดีมาก ชั้นเยี่ยม อาจได้รับการพระราชทานอภัยโทษ พักการลงโทษ การสะสม วันลดวันต้องโทษจำคุกตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เพราะในการให้ประโยชน์ทั้งสามประการถือชั้น ของผู้ต้องขังเป็นเกณฑ์ แต่หากผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยประโยชน์ก็จะลดน้อยลง หรือไม่ได้รับประโยชน์ ใด ๆ เลย และถึงแม้ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการจำแนกลักษณะ ผู้ต้องขังและการแยกคุมขังการเลื่อนหรือลดขั้นนักโทษเด็ดขาด การลดวันต้องโทษจำคุก การพัก การลงโทษ พ.ศ. 2559 ข้อ 34 (2) จะกำหนดไว้ว่าการได้รับการเลื่อนขั้นผู้ต้องขังจะต้องไม่ใช่ผู้อยู่ ระหว่างถูกลงโทษทางวินัยหรืออยู่ระหว่างดำเนินการทางวินัยก่อนหรือระหว่างการพิจารณาการเลื่อนขั้น

แต่จากการวิเคราะห์ข้อดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดจะได้รับการเลื่อนชั้นปีละ 2 ครั้ง คือในสิ้นเดือนมิถุนายนและสิ้นเดือนธันวาคม การที่จะระงับการเลื่อนชั้นผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยนั้น จะระงับได้ในงวดที่กำลังดำเนินการทางวินัยเท่านั้น เช่น หากกระทำผิดเดือนมกราคม จะระงับการเลื่อนชั้นในเดือนมิถุนายน ซึ่งระงับได้เพียงงวดเดียว แต่เมื่อเดือนธันวาคมไม่ได้เป็นงวดที่ผู้ต้องขังกระทำผิดวินัย ผู้ต้องขังจะได้รับการเลื่อนชั้นอีกหากเขาเป็นผู้มีความประพฤติดีไม่ได้กระทำผิดวินัย งวดต่อ ๆ มา และจะทำให้ผู้ต้องขังเลื่อนชั้นไปในชั้นที่สูงขึ้นอีก โดยไม่อาจไประงับการเลื่อนชั้นผู้ต้องขังได้เพราะเป็นความผิดของเรือนจำที่เปิดโอกาสให้ชี้แจงข้อกล่าวหาล่าช้าเอง ในทางปฏิบัติจึงมักไม่ได้รับระงับการเลื่อนชั้นไว้ก่อน แต่จะให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ไปก่อนเพราะหากไประงับการเลื่อนชั้นและต่อมาได้เปิดโอกาสให้ชี้แจงข้อกล่าวหาจนเกินไปแล้วปรากฏว่าผู้ต้องขังไม่ได้กระทำผิดจะเป็นการยุ่งยากในการคืนสิทธิให้แก่ผู้ต้องขัง ตลอดทั้งผู้ต้องขังก็จะร้องเรียนต่อองค์กรภายนอกซึ่งยากต่อการชี้แจง

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า หากเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยชี้แจงข้อกล่าวหาล่าช้าเกินไป จะทำให้ผู้ต้องขังถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน และการเปิดโอกาสให้ชี้แจงข้อกล่าวหาโดยไม่มีเวลาจำกัดก็เปรียบเสมือนให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจจนไร้ขีดจำกัด ไม่มีการควบคุมอำนาจดุลพินิจ จึงต้องกำหนดระยะเวลาในการเปิดโอกาสให้ชี้แจงข้อกล่าวหาให้เหมาะสมกับความผิด โดยข้าพเจ้าเห็นว่าขั้นตอนต่าง ๆ ตามหนังสือสั่งการกรมราชทัณฑ์ไม่สามารถที่จะกำหนดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติได้ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยแก่ผู้ต้องขังล่าช้าจนเกินไปจนทำให้มีผลกับชั้นของผู้ต้องขังซึ่งจะได้รับการเลื่อนชั้นไปเรื่อย ๆ เพื่อจะได้รับประโยชน์จากการปล่อยตัวออกจากเรือนจำก่อนกำหนด ในขณะที่บางรายได้ออกคำสั่งในระยะเวลารวดเร็ว จึงไม่ได้รับการเลื่อนชั้นแต่เมื่อออกคำสั่งลงโทษทางวินัยจะได้รับการลดชั้นแทนซึ่งไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ ทำให้ประโยชน์ของผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยไม่ได้เป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน และเมื่อผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวไปก็จะเป็นคนที่ไม่มียินยอมให้สร้างปัญหาแก่สังคมภายนอก ซึ่งเป็นการที่ไม่อาจฟื้นฟูพฤติกรรมร้ายของผู้กระทำผิดได้อย่างแท้จริง

2. ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยฐานครอบครองสิ่งของต้องห้าม

ปัญหาการลงโทษความผิดวินัยเกี่ยวกับสิ่งของต้องห้ามเกิดขึ้นในการลงโทษทั้งผู้ต้องขังกระทำผิดที่ถูกบังคับโทษอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถานและภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถาน กรณีภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถานจะพบเมื่อผู้ต้องขังไปศาล ซึ่งผู้ต้องขังไปศาลอาจไปในขณะที่ตนเป็นผู้ต้องกักขังหรือที่เรียกว่าผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาหรือกรณีไปตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาลเนื่องจากในเรือนจำ/ทัณฑสถานเครื่องมือไม่พร้อมหรือกรณีที่ผู้ต้องขังได้ไปทำงานสาธารณะนอกเรือนจำ ซึ่งปัญหาที่พบในการลงโทษได้แก่ในความผิดฐานครอบครองสิ่งของต้องห้ามประเภทยาเสพติด

โทรศัพท์มือถือ โดยแอบนัดแนะกับบุคคลภายนอกไปกระทำผิดส่งมอบยาเสพติด โทรศัพท์มือถือ ภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถาน ซึ่งความผิดฐานครอบครองสิ่งของต้องห้ามประเภทยาเสพติด โทรศัพท์มือถือ เครื่องมือสื่อสาร ผู้บัญชาการเรือนจำสามารถใช้ดุลพินิจเลือกโทษได้จากทั้งหมด 5 สถาน ได้แก่ลดชั้น งดการเลื่อนชั้น ตัดจำนวนวันสะสมวันต้องโทษจำคุก ตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนฯ และขังเดี่ยว แต่โทษตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อกับบุคคลภายนอก โทษงดการเลื่อนชั้นและลดชั้นยังกำหนดไว้ไม่ครอบคลุมผู้ต้องขังที่กระทำผิดฐานครอบครองสิ่งของต้องห้าม ตามกฎกระทรวง ข้อ 106 (3) , 107 (1) และตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการแยกคุมขัง การเลื่อนหรือลดชั้นนักโทษเด็ดขาด การลดวันต้องโทษจำคุก และการพักการลงโทษ พ.ศ.2559 ซึ่งข้อ 106 (3) ได้กำหนดไว้ว่า

ข้อ 106 การตัดอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อกับบุคคลภายนอกนั้นพึงกระทำในกรณีต่อไปนี้

(3) นำเข้ามาหรือมีสิ่งของต้องห้ามไว้ในเรือนจำ

จากกฎกระทรวงข้อดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าโทษตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนฯ จะลงโทษผู้ต้องขังในความผิดฐานนำเข้าสิ่งของต้องห้าม และมีสิ่งของต้องห้ามไว้ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน เท่านั้น ซึ่งไม่อาจลงโทษให้ครอบคลุมแก่ผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยที่กระทำผิดเกี่ยวกับสิ่งของต้องห้าม ภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถาน หากผู้ต้องขังกระทำผิดภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถานจึงไม่อาจใช้ดุลพินิจเลือกโทษสถานนี้เพื่อลงโทษผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถานได้ จึงทำให้ต้องไปเลือกใช้โทษสถานอื่นแทน

โทษที่จะเลือกลงแก่ผู้ต้องขังภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถาน นอกจากไม่มีโทษตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนฯ ให้ผู้บัญชาการเรือนจำเลือกลงโทษแล้ว ยังมีโทษงดการเลื่อนชั้นที่ไม่สามารถลงโทษแก่ผู้ต้องขังได้ โดยโทษงดการเลื่อนชั้นได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงข้อ 107 (1)

ข้อ 107 ระบุว่า “งดการเลื่อนชั้นนั้น พึงกระทำในกรณีต่อไปนี้

(1) ทำตามที่ระบุไว้ในข้อก่อนหมายเลข (1) (3) (4)”

จากข้อ 107 จะเห็นได้ว่าหากจะลงโทษงดการเลื่อนชั้นได้ก็จะเข้ากรณีตามข้อ 106 (3) ด้วย กล่าวคือกระทำผิดฐานนำเข้าหรือมีสิ่งของต้องห้ามไว้ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าหากผู้ต้องขังกระทำผิดภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถานไม่อาจที่จะลงโทษงดการเลื่อนชั้นได้ ซึ่งโทษงดการเลื่อนชั้นผู้ต้องขังที่มีชั้นเท่านั้นที่จะสามารถรับโทษนี้ ดังนั้นทางเลือกให้เจ้าพนักงานใช้ดุลพินิจลงโทษแก่ผู้ต้องขังที่มีชั้นซึ่งกระทำผิดภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถานจะมีน้อยกว่าภายในเรือนจำ/ทัณฑสถาน

นอกจากโทษในความผิดฐานครอบครองสิ่งของต้องห้ามไม่มีโทษตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อกับบุคคลภายนอกให้ผู้บัญชาการเรือนจำเลือกใช้ดุลพินิจลงโทษผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถานแล้ว กรณีผู้ต้องขังชั้นเลวมากก็ยังมีข้อบกพร่องในบาง

ฐานความผิดที่ไม่อาจลงโทษแก่ผู้ต้องขังชั้นเลวมากได้ กรณีดังกล่าวผู้บริหารกรมราชทัณฑ์จึงได้เสนอให้แก้กฎกระทรวงเพื่อให้มีโทษแก่ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาและนักโทษเด็ดขาดชั้นเลวมากโดยเฉพาะโดยโทษที่จะเพิ่มในกฎกระทรวงฉบับใหม่ใช้เฉพาะสำหรับผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาและนักโทษเด็ดขาดชั้นเลวมากคือโทษตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนฯ แต่ไม่ได้รวมถึงผู้ต้องขังที่กระทำผิดตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมฯ ข้อ 39 (4) ได้แก่ยาเสพติดให้โทษ เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ เครื่องมือสื่อสาร ซึ่งเป็นสิ่งของต้องห้ามที่ถือเป็นความผิดร้ายแรง และเป็นความผิดที่กรมราชทัณฑ์มีนโยบายไม่ให้เข้าเกี่ยวข้องโดยเด็ดขาด เพราะเป็นความผิดที่สร้างความเสียหายแก่สาธารณชนโดยรวม เช่น หากมีโทรศัพท์มือถือก็นำมาติดต่อกับบุคคลภายนอกติดเพื่อค้าขายยาเสพติด โดยผ่านโปรแกรมสนทนาไลน์ เพชบุ๊กหรือโทรศัพท์หาบุคคลภายนอกโดยตรง โดยในอดีตเคยใช้วิธีการลงโทษโดยลดชั้นเพียง 1 ชั้น ซึ่งผู้ต้องขังที่กระทำผิดไม่เกรงกลัวต่อโทษที่ถูกลงโทษเพียง 1 ชั้น ต่อมาระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการเลื่อนและลดชั้นนักโทษเด็ดขาด ฉบับที่ 2 ได้เพิ่มโทษลดชั้นแก่ผู้ที่กระทำผิดตามข้อ 39 (4) เป็นถูกลดชั้นลง 2 ชั้น และล่าสุดระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการเลื่อนและลดชั้นนักโทษเด็ดขาด พ.ศ.2555 ซึ่งเป็นฉบับที่ 3 และระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการแยกคุมขัง การเลื่อนหรือลดชั้นนักโทษเด็ดขาด การลดวันต้องโทษจำคุก และการพักการลงโทษ พ.ศ.2559 ได้เพิ่มโทษตามข้อ 39 (4) ไม่ว่านักโทษเด็ดขาดนั้นอยู่ในชั้นใดหากกระทำผิดก็จะถูกลงโทษลดชั้นเป็นชั้นเลวมากทุกราย หากกระทำผิดจะต้องลงโทษหนักกว่าความผิดที่เป็นสิ่งของต้องห้ามประเภทอื่น แต่ในความผิดดังกล่าวผู้ต้องขังชั้นเลวมากยังไม่มีโทษที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ โดยข้อ 39 (4) ได้กำหนดไว้ว่า

ข้อ 39 การลดชั้นให้ลดได้ตามลำดับครั้งละชั้น เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

(4) กรณีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ มีหรือคำสั่งของต้องห้ามประเภทยาเสพติดให้โทษ เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ เครื่องมือสื่อสารอื่น รวมทั้งอุปกรณ์สำหรับสิ่งของดังกล่าว ซึ่งได้กระทำความผิดหรือร่วมกระทำความผิดทั้งในฐานะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือเป็นผู้สนับสนุนให้ลดชั้นจากชั้นเดิมเป็นชั้นเลวมากทุกราย

จากระเบียบข้อดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ข้อ 39 (4) ได้กำหนดให้ผู้ต้องขังทุกชั้นหากกระทำผิดฐานนี้จะต้องถูกลดชั้นเป็นชั้นเลวมากทุกรายซึ่งจะเห็นได้ว่าหากเป็นผู้ต้องขังชั้นเยี่ยม ชั้นดีมาก ชั้นดี ชั้นกลาง ชั้นเลว ซึ่งไม่ใช่ชั้นที่ต่ำที่สุดก็สามารถที่จะลดชั้นเป็นชั้นเลวมากได้ แต่ในกรณีผู้ต้องขังเป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นเลวมากและผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาของศาลไม่อาจใช้วิธีการลดชั้นได้เพราะผู้ต้องขังชั้นเลวมากเป็นผู้ต้องขังชั้นต่ำที่สุดไม่อาจลดชั้นต่อไปได้อีกจึงได้รับโทษเบาที่สุดกว่าผู้ต้องขังรายอื่น โดยเมื่อลดชั้นไม่ได้ก็จะไปใช้โทษสถานอื่น ได้แก่ งดการเลื่อนชั้น ขังเดี่ยว และตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนฯ แทน ส่วนผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาก็ไม่มีโทษเฉพาะในความผิดฐานดังกล่าวทำให้บางเรือนจำ/ทัณฑสถานลงโทษแตกต่างกัน

ผู้ศึกษาเห็นว่า ความผิดฐานครอบครองสิ่งของต้องห้ามไม่ว่าจะกระทำผิดภายในและภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถาน หากผู้ต้องขังกระทำผิดฐานเดียวกันจะต้องได้รับโทษที่เหมือนกันและความผิดตามกฎหมายกระทรวงระเบียบกระทรวงยุติธรรมฯ ข้อ 39 (4) เป็นความผิดที่ร้ายแรงหากเรือนจำ/ทัณฑสถานแต่ละแห่งต่างลงโทษ เรือนจำก็จะใช้ดุลพินิจไม่เหมือนกัน ซึ่งบางเรือนจำอาจลงโทษสถานเดียว บางเรือนจำลงโทษหลายสถาน และหากต้องการให้ผู้ต้องขังเช็ดทาบและเกรงกลัวต่อการกระทำผิดก็ต้องกำหนดโทษผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยชั้นเลวมากและผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาให้ใกล้เคียงกับผู้ต้องขังที่มีชั้นเยี่ยม ชั้นดีมาก ชั้นดี ชั้นกลาง ชั้นเลว ซึ่งกระทำผิดฐานเดียวกันให้มากที่สุดและกำหนดไม่ให้ผู้บัญชาการเรือนจำ/ผู้อำนวยการทัณฑสถานใช้ดุลพินิจในการลงโทษ เพราะหากใช้ดุลพินิจในการลงโทษแล้วจะใช้ดุลพินิจที่ไม่เสมอภาคกัน ซึ่งทำให้ผู้ต้องขังรายอื่นที่ได้รับผลกระทบร้องเรียนต่อองค์กรภายนอก ส่งผลในการควบคุมผู้ต้องขังและยากต่อการชี้แจงต่อองค์กรภายนอก

3. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการกลับคืนชั้นของผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัย

ชั้นของนักโทษเด็ดขาด มีประโยชน์เพราะเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ เช่น การได้รับการพระราชทานอภัยโทษ การลดวันต้องโทษจำคุก การออกไปทำงานนอกเรือนจำ การพักการลงโทษ โดยจะแบ่งเป็น 6 ชั้น ได้แก่ชั้นเยี่ยม ชั้นดีมาก ชั้นดี ชั้นกลาง ชั้นเลว ชั้นเลวมาก โดยการเลื่อนชั้นปกติจะมีปีละ 2 ครั้ง คือเดือนมิถุนายนและเดือนธันวาคม และหากผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยก็จะถูกลดชั้น ซึ่งอาจถูกลดชั้น 1 ชั้น ตามกฎกระทรวงข้อ 108 ได้แก่ความผิดฐานพยายามหลบหนีหรือหลบหนีไปแล้วแต่ได้ตัวคืนมา ความผิดฐานการกระด้างกระเดื่องต่อคำสั่งผู้บังคับบัญชาซึ่งต่ำกว่ายศตติลงมา เป็นต้น หรือลดมากกว่า 1 ชั้นตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมฯ ข้อ 39 ผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยตามที่กำหนดไว้จะถูกลงโทษลดชั้นครั้งละหลายชั้นในการกระทำผิดครั้งเดียว ซึ่งอาจจะถูกลดชั้นลงครั้งเดียว 5 ชั้นหากเป็นผู้ต้องขังชั้นเยี่ยม หรือลดชั้นครั้งเดียว 4 ชั้นหากเป็นผู้ต้องขังชั้นดีมาก และผู้ต้องขังชั้นดี ชั้นกลาง ชั้นเลว ก็จะถูกลดชั้นลง 3 ชั้น 2 ชั้น 1 ชั้นตามลำดับ ส่วนชั้นเลวมากซึ่งเป็นชั้นที่ไม่อาจลดได้อีกก็จะไม่ถูกลงโทษลดชั้นเลย และผู้ต้องขังแต่ละชั้นจะเสียประโยชน์จากการลดชั้นไม่เท่ากัน โดยผู้ต้องขังที่ถูกลดชั้นหลายชั้นเสียผลประโยชน์มากที่สุด และเมื่อกระทำผิดวินัยถูกลดชั้นแล้วก็จะได้กลับคืนชั้นอีกครั้งหนึ่งในรอบสิ้นเดือนมิถุนายน และสิ้นเดือนธันวาคม โดยผู้ต้องขังชั้นเลวมากเลื่อนชั้นเป็นชั้นเลว ชั้นเลวเลื่อนชั้นเป็นชั้นกลาง ชั้นกลางเลื่อนชั้นเป็นชั้นดี ชั้นดีเลื่อนชั้นเป็นชั้นดีมาก และชั้นดีมากเลื่อนชั้นเป็นชั้นเยี่ยม ตามลำดับ แต่ในการกลับคืนชั้น ข้อ 26 (4) ระเบียบกระทรวงยุติธรรมฯ กลับให้กลับคืนชั้นในเวลาที่เหมาะสมโดยไม่คำนึงว่าผู้ต้องขังคนนั้นถูกลดชั้นมากหรือน้อย ซึ่งข้อ 26 (4) ได้กำหนดไว้ว่า

ข้อ 26 ในการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด ถ้านักโทษเด็ดขาดผู้ใดมีกรณีที่จะต้องเพิ่มกำหนดเวลาการเลื่อนชั้นจากกำหนดโทษ หรือลักษณะความผิด หรือโทษทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วย

ราชทัณฑ์ ให้เพิ่มกำหนดระยะเวลาขึ้น โดยเริ่มนับกำหนดเวลาที่ต้องเพิ่มถัดจากวันที่ถึงกำหนดในการเลื่อนชั้นตามข้อ 23 ดังนี้

(4) กระทำผิดวินัยเรือนจำตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ ในเพิ่มกำหนดระยะเวลาหนึ่งปี

จากข้อ 26 (4) จะเห็นได้ว่าการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด ถ้านักโทษเด็ดขาดได้กระทำความผิดวินัยให้เพิ่มกำหนดระยะเวลาในการเลื่อนชั้นระยะเวลาหนึ่งปี ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดให้เลื่อนชั้นแก่นักโทษทางวินัยที่ลดชั้นทุกประเภท โดยไม่ได้คำนึงว่าจะถูกลดชั้นเพียง 1 ชั้น 2 ชั้น 3 ชั้น 4 ชั้น หรือ 5 ชั้น ซึ่งแต่ละชั้นเสียผลประโยชน์ไม่เหมือนกัน และข้อ 26 ก็ไม่ได้แยกระยะเวลาไว้ว่าหากถูกลงโทษทางวินัยลดชั้นจำนวนกี่ชั้นต้องเลื่อนชั้นให้ในระยะเวลาเท่าใด ทั้ง ๆ ที่ผู้ต้องขังที่กระทำความผิดวินัยจะถูกลงโทษลดชั้นไม่เท่ากัน และผู้ต้องขังซึ่งกระทำความผิดวินัยที่ถูกลดชั้นจำนวนมากที่สุดจะเสียผลประโยชน์สูงสุด ซึ่งหากเป็นการลดชั้นที่มีชั้นเดียวกันและลดชั้นเท่ากันการกำหนดระยะเวลาไว้ 1 ปี เท่ากันแล้วให้กลับคืนชั้นย่อมเป็นการเสมอภาค แต่หากกรณีที่ต้องขังบางคนถูกลงชั้นหลายชั้น ในขณะที่บางคนถูกลงชั้นเพียงชั้นเดียว หรือต่างคนต่างถูกลงชั้นไม่เท่ากัน ผลประโยชน์ต่าง ๆ ได้แก่ การอภัยโทษ การพักโทษ การสะสมวันลดวันต้องโทษจำคุก จะเสียผลประโยชน์มากน้อยไม่เท่ากัน ดังนั้น การกำหนดระยะเวลาเท่ากันตามข้อ 26 (4) ที่ให้กลับคืนชั้นเป็นระยะเวลา 1 ปีเท่ากัน โดยไม่คำนึงว่าชั้นที่ถูกลดจำนวนกี่ชั้น จึงเป็นการบังคับให้ผู้บัญชาการเรือนจำต้องเลือกให้ดุลพินิจที่จำกัดที่ขัดกับหลักความเสมอภาคในการใช้ดุลพินิจ จึงไม่ยุติธรรมแก่ผู้ต้องขังบางรายซึ่งกระทำความผิดวินัยและมีชั้นแตกต่างกัน โดยความผิดที่สามารถลดชั้นข้ามชั้นได้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมฯ ข้อ 39 ได้กำหนดไว้ว่า

ข้อ 39 การลดชั้นให้ลดได้ตามลำดับครั้งละชั้น เว้นแต่กรณี ดังต่อไปนี้

(1) กรณีหลบหนีไปจากการควบคุมและได้ตัวคืนมาไม่ว่านักโทษเด็ดขาดคนนั้นก่อนหลบหนีจะเป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นใด ให้ลดชั้นเป็นชั้นเลวมากทุกราย

(2) กรณีประพฤติดื้อฉ้อฉลการคุมประพฤติ ไม่ว่านักโทษเด็ดขาดคนนั้นขณะได้รับการปล่อยตัวคุมประพฤติจะเป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นใด เมื่อได้ตัวคืนมาให้ลดชั้นเป็นชั้นเลวทุกราย

(3) กรณีฆ่าผู้อื่น ก่อการทะเลาะวิวาทหรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น ให้ลดชั้นนักโทษเด็ดขาดดังนี้

ก. ฆ่าผู้อื่นหรือก่อการทะเลาะวิวาท หรือทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายให้ลดชั้นเป็นชั้นเลวมากทุกราย

ข. ก่อการทะเลาะวิวาท หรือทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสให้ลดชั้นสองชั้น เว้นแต่นักโทษเด็ดขาดนั้นเป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นเลวให้ลดเป็นชั้นเลวมากทุกราย

ค. ก่อการทะเลาะวิวาท หรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายให้ลดชั้นหนึ่งชั้นทุกราย

(4) กรณีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ มีหรือคำสั่งของต้องห้ามประเภทยาเสพติดให้โทษ เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ เครื่องมือสื่อสารอื่น รวมทั้งอุปกรณ์สำหรับสิ่งของดังกล่าว ซึ่งได้กระทำความผิดหรือร่วมกันกระทำความผิดทั้งในฐานะเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือเป็นผู้สนับสนุนให้ลดชั้นจากชั้นเดิมเป็นชั้นเลวมากทุกราย

จากข้อ 39 (1) (3) ก และ (4) ได้แก่ความผิดฐานหลบหนีการควบคุม ทะเลาะวิวาทหรือทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย และความผิดฐานเข้าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โทรศัพท์มือถือ เครื่องมือสื่อสาร ไม่ว่านักโทษเด็ดขาดมีชั้นอยู่ชั้นใด ต้องลดเป็นชั้นเลวมากทุกราย เท่ากับหากเป็นชั้นเยี่ยมต้องถูกลดชั้น 5 ชั้น หากเป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นดีมากถูกลดชั้น 4 ชั้น นักโทษเด็ดขาดชั้นดีถูกลดชั้น 3 ชั้น นักโทษเด็ดขาดชั้นกลางถูกลดชั้น 2 ชั้น นักโทษเด็ดขาดชั้นเลวถูกลดชั้น 1 ชั้น และนักโทษเด็ดขาดชั้นเลวมากจะไม่ถูกลดชั้นเลย ซึ่งจะเห็นว่าเป็นการลดชั้นไม่เท่ากัน คนที่ถูกลงโทษลดชั้นมากเสียเปรียบคนที่ถูกลดชั้นน้อย

นอกจากนี้ความผิดตาม (2) ได้แก่ผิดเงื่อนไขคุมความประพฤติจะลดเป็นชั้นเลวทุกราย และกรณีตาม (3) เป็นการทะเลาะวิวาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสจะถูกลดชั้นลง 2 ชั้น ซึ่งจะเห็นว่าเป็นการลดชั้นที่นักโทษเด็ดขาดไม่เท่ากันเหมือนกัน จึงทำให้ทุกคนถูกลดชั้นแบบไม่เสมอภาคกัน ซึ่งผู้ต้องขังแต่ละรายนอกจากจะต้องใช้เวลาในการกลับคืนชั้นที่เคยดำรงอยู่แตกต่างกันแล้วยังทำให้ผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษทางวินัยโดยลดชั้นต่างกัน จะต้องเสียประโยชน์ต่าง ๆ ได้แก่กักโทษลดวันต้องโทษจำคุก พักการลงโทษ ไม่เท่ากัน โดยคนที่ถูกลงโทษลดชั้นมากเสียผลประโยชน์มาก คนที่ถูกลงโทษลดชั้นน้อยจะเสียผลประโยชน์น้อย แต่ข้อ 26 (4) กลับไปกำหนดให้เขาเลื่อนชั้นกลับคืนเท่ากับคนที่ไม่เสียผลประโยชน์ใด ๆ เลยหรือเสียผลประโยชน์น้อยกว่า

นอกจากผู้ต้องขังชั้นต่างกันต้องเสียประโยชน์ในการได้รับการกักโทษ หากเป็นกรณีที่เป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นกลาง ชั้นดีชั้นดีมาก ชั้นเยี่ยม ก็ยังถูกตัดประโยชน์ในการสะสมวันลดวันต้องโทษจำคุกไม่เท่ากันด้วย ซึ่งชั้นเยี่ยมจะเสียผลประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือชั้นดีมาก ชั้นดี ตามลำดับ โดยเมื่อเป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นเยี่ยมจะได้วันสะสมวันลดวันต้องโทษจำคุกเดือนละ 5 วัน นักโทษเด็ดขาดชั้นดีมากได้สะสมวันลดวันต้องโทษจำคุกเดือนละ 4 วัน ชั้นดีได้สะสมวันลดวันต้องโทษจำคุกเดือนละ 3 วัน ส่วนชั้นกลาง ชั้นเลว ชั้นเลวมาก ไม่ได้รับสิทธิใด ๆ

ข้อ 26 (4) กำหนดระยะเวลาไว้หากกระทำผิดวินัยจะเลื่อนชั้นได้อีกครั้งต้องอยู่ในชั้นเดิมอย่างน้อย 1 ปี เท่ากัน หลังจากนั้นจึงกลับคืนชั้นเป็นชั้นเลว ชั้นกลาง ชั้นดี ชั้นดีมาก ชั้นเยี่ยม โดยความผิดตามข้อ 39 ผู้ต้องขังทุกรายที่กระทำความผิดต้องเริ่มต้นเลื่อนชั้นใหม่โดยถือที่ชั้นเลวมากเป็นเกณฑ์เท่ากัน แล้วใช้เวลาขึ้นไปชั้นอื่น ๆ ใช้ระยะเวลาเท่ากัน โดยไม่ถือว่าใครถูกลดชั้นจำนวนมากน้อยเท่าใด ทั้ง ๆ ที่คนที่ถูกลดชั้นมากเสียผลประโยชน์มาก จึงไม่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บัญชาการเรือนจำสามารถเลือกระยะเวลาในการกลับคืนสู่ชั้นในระยะเวลาที่เหมาะสม ซึ่งขัดกับ

หลักการใช้ดุลพินิจให้เท่าเทียมกัน โดยผู้บัญชาการเรือนจำไม่มีโอกาสเลือกระยะเวลาที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยและถูกลดชั้นไม่เท่ากัน เมื่อระเบียบกระทรวงยุติธรรมฯ ข้อดังกล่าว กำหนดให้ใช้เวลาเท่ากันจึงเป็นการที่บังคับให้ผู้บัญชาการเรือนจำ/ผู้อำนวยการทัณฑสถานเลือกใช้ดุลพินิจได้เพียงทางเลือกเดียว ไม่เปิดโอกาสให้เลือกดุลพินิจได้หลายทางให้เหมาะสมกับจำนวนชั้นของผู้ต้องขังซึ่งถูกลดมากน้อยต่างกันซึ่งทำให้เป็นการใช้ดุลพินิจที่มีความไม่เสมอภาคกัน ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำผิด

ผู้เขียนเห็นว่า การที่กำหนดระยะเวลาในการคืนชั้นต้องดูจำนวนชั้นที่ถูกลดเป็นหลักว่าผู้ต้องขังรายใดถูกลดชั้นจำนวนมากหรือน้อย ซึ่งนักโทษเด็ดขาดที่เสียผลประโยชน์จากการลดชั้นหลายชั้นต้องได้รับการเลื่อนชั้นได้ในระยะเวลาที่เร็วกว่าคนที่ถูกลดน้อยชั้น โดยเปิดให้ผู้บัญชาการเรือนจำ/ผู้อำนวยการทัณฑสถานเลือกใช้ดุลพินิจได้ตามความเหมาะสมไม่จำกัดเฉพาะทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจึงจะทำให้เกิดการเสมอภาคเท่าเทียมกันและทำให้เป็นการใช้ดุลพินิจที่ได้สัดส่วนกับการกระทำผิดของผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานในการลงโทษผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 กฎกระทรวง และระเบียบที่เกี่ยวข้องยังมีปัญหาหลายประการ สรุปได้ดังนี้

1. กฎกระทรวงมหาดไทยซึ่งออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ข้อ 99 ไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาไว้จนทำให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยแต่ละรายได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในระยะเวลาที่ไม่เท่าเทียมกัน จนทำให้ผู้ต้องขังบางรายได้รับสิทธิประโยชน์ในการปล่อยตัวออกจากเรือนจำก่อนกำหนด ในขณะที่บางรายไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ ซึ่งทำให้เกิดการไม่เท่าเทียมกันและเลือกปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ตลอดจนทั้งไม่อาจทำให้บรรลุเจตนารมณ์ของกรมราชทัณฑ์เพื่อต้องการคืนคนดีสู่สังคม

2. ความผิดฐานครอบครองสิ่งของต้องห้าม ข้อ 106 (3) แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยซึ่งออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ไม่ได้กำหนดการลงโทษให้ครอบคลุมถึงผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยฐานครอบครองสิ่งของต้องห้ามภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถาน และระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการคุมขัง การเลื่อนหรือลดชั้นนักโทษเด็ดขาด การลดวันต้องโทษจำคุก และการพักการลงโทษ พ.ศ.2559 ข้อ 39 (4) ไม่ได้กำหนดโทษสำหรับผู้ต้องขังชั้นเลวมากและผู้ต้องขังที่ไม่มีชั้นว่าจะลงโทษสถานใด ทำให้ผู้บัญชาการเรือนจำ/ผู้อำนวยการทัณฑสถาน ปรับบทลงโทษโดยนำโทษสถานอื่นมาลงโทษแก่ผู้ต้องขังซึ่งเป็นการ

ไม่เหมาะสมกับพฤติการณ์ของการกระทำความผิด ตลอดทั้งในการเลือกลงโทษแต่ละเรือนจำ/ทัณฑสถาน ก็ไม่ได้มีหลักเกณฑ์เดียวกัน ทำให้การลงโทษแก่ผู้ต้องขังเป็นไปโดยไม่เสมอภาคกัน

3. ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการคุมขัง การเลื่อนหรือลดชั้นนักโทษเด็ดขาด การลดวันต้องโทษจำคุก และการพักการลงโทษ พ.ศ.2559 ข้อ 26 (4) ได้กำหนดให้ผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยจะได้รับการเลื่อนชั้นเพื่อกลับคืนสู่ชั้นเดิม จะต้องถูกคุมขังไว้เป็นเวลา 1 ปี จึงเริ่มมีการเลื่อนชั้นอีกครั้งได้ แต่ระยะเวลาดังกล่าวไม่ได้กำหนดโดยถือจำนวนชั้นที่ถูกลดเป็นเกณฑ์ เพราะผู้ต้องขังแต่ละรายจะถูกลดชั้นจำนวนมากร้อยไม่เท่ากัน ซึ่งทำให้ผู้ต้องขังที่ถูกลดชั้นหลายชั้นเสียเปรียบผู้ต้องขังที่ถูกลดชั้นน้อยชั้น จึงไม่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องขังรายที่ถูกลงโทษลดชั้นจำนวนมากชั้นกว่า จนทำให้เกิดการใช้ดุลพินิจของผู้มีอำนาจเป็นไปอย่างไม่เสมอภาคกัน

จากปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการใช้ดุลพินิจเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ข้อ 99 ซึ่งเดิมกำหนดไว้ว่า “ก่อนที่จะลงโทษแก่ผู้ต้องขังฐานผิดวินัย จักต้องให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังได้ชี้แจงว่าตนมีข้อแก้ตัวอย่างไรหรือไม่”

แก้ไขเป็น “ก่อนที่จะลงโทษแก่ผู้ต้องขังฐานผิดวินัย จักต้องให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังได้ชี้แจงข้อกล่าวหาว่าตนมีข้อแก้ตัวอย่างไรหรือไม่”

ให้เจ้าหน้าที่เปิดให้ชี้แจงข้อกล่าวหาโดยไม่ชักช้าแต่ต้องไม่เกิน 90 วัน เว้นแต่มีพฤติการณ์อย่างอื่นที่ไม่อาจกระทำได้ในเวลาที่กำหนด อาจขยายเวลาได้อีกไม่เกิน 60 วัน”

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น เดิมไม่ได้กำหนดระยะเวลาเปิดให้ผู้ต้องขังชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแต่กฎกระทรวงที่แก้ไขใหม่ได้กำหนดระยะเวลาให้ชัดเจนและเมื่อกำหนดระยะเวลาไว้ชัดเจนแล้วจะทำให้ผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยทุกรายได้ชี้แจงข้อกล่าวหาด้วยระยะเวลาที่เท่ากันและหากได้รับประโยชน์หรือเสียสิทธิประโยชน์จากการปล่อยตัวออกจากเรือนจำก็จะเป็นไปอย่างเสมอภาคกัน นอกจากนี้ยังทำให้เกิดสภาพบังคับแก่เจ้าหน้าที่บางรายให้กระทำภายในระยะเวลาที่กำหนด และจะไม่เป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่บางรายฉวยโอกาสเพื่อเรียกรับเงินแก่ผู้ต้องขังเพื่อยื้อระยะเวลาในการเปิดโอกาสให้ชี้แจงข้อกล่าวหาแลกกับเพื่อให้การได้รับการเลื่อนชั้นเพื่อปรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนดให้ และเมื่อผู้ต้องขังได้รับสิทธิ ประโยชน์เท่ากันก็จะไม่ร้องเรียนไปสู่องค์กรภายนอกซึ่งทำให้การควบคุมผู้ต้องขังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยฐานครอบครองสิ่งของต้องห้าม

ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยฐานครอบครองสิ่งของต้องห้าม ผู้ศึกษาขอเสนอแก้ไขดังนี้

2.1 ควรแก้ไขกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ข้อ 106 (3) ซึ่งเดิมกำหนดไว้ว่า “ตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อกับบุคคลภายนอกนั้น พึงกระทำในกรณีต่อไปนี้

(3) นำเข้ามาหรือมีสิ่งของต้องห้ามไว้ในเรือนจำ”

แก้ไขเป็น “ตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียน หรือติดต่อกับบุคคลภายนอกนั้น พึงกระทำในกรณีต่อไปนี้

(3) มีหรือค้ำสิ่งของต้องห้าม”

2.2 ควรแก้ไขระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการคุมขัง การเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด การลดวันต้องโทษจำคุก และการพักการลงโทษ พ.ศ.2559 ข้อ 39 (4) ซึ่งเดิมกำหนดไว้ว่า “ข้อ 39 การลดชั้นให้ลดได้ตามลำดับครั้งละชั้น เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

(4) กรณีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ มีหรือค้ำสิ่งของต้องห้ามประเภทยาเสพติดให้โทษ เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ เครื่องมือสื่อสาร รวมทั้งอุปกรณ์สำหรับสิ่งของดังกล่าว ซึ่งได้กระทำความผิดหรือร่วมกันกระทำความผิดทั้งในฐานะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือเป็นผู้สนับสนุนให้ลดชั้นจากชั้นเดิมเป็นชั้นเลวมากทุกราย”

แก้ไขเป็น

“ข้อ 39 การลดชั้นให้ลดได้ตามลำดับครั้งละชั้น เว้นแต่กรณี ดังต่อไปนี้

(4) กรณีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ มีหรือค้ำสิ่งของต้องห้ามประเภทยาเสพติดให้โทษ เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ เครื่องมือสื่อสาร รวมทั้งอุปกรณ์สำหรับสิ่งของดังกล่าว ซึ่งได้กระทำความผิดหรือร่วมกันกระทำความผิดทั้งในฐานะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือเป็นผู้สนับสนุนให้ลดชั้นจากชั้นเดิมเป็นชั้นเลวมากทุกราย ในกรณีที่ผู้ต้องขังเป็นชั้นเลวมากให้ลงโทษงดการเลื่อนชั้น ตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อกับบุคคลภายนอก และจะลงโทษสถานอื่นด้วยก็ได้ ในกรณีที่ผู้ต้องขังไม่มีชั้นกระทำผิด ให้ลงโทษตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อกับบุคคลภายนอกและขังเดี่ยวทุกราย”

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ข้อ 106 (3) ซึ่งกำหนดเกี่ยวกับกรณีผู้ต้องขังกระทำผิดฐานครอบครองสิ่งของต้องห้ามนั้น เดิมไม่ครอบคลุมการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังที่กระทำผิดนอกเรือนจำ/ทัณฑสถาน ซึ่งหากกระทำผิดต้องเลือกใช้โทษสถานอื่นแทน แต่เมื่อแก้ไขกฎกระทรวง

ข้อดังกล่าวโดยให้นำโทษตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนฯ มาใช้ในกรณีที่ผู้ต้องขังกระทำผิดวินัย นอกเรือนจำ/ทัณฑสถานก็ทำให้ผู้บัญชาการเรือนจำ/ผู้อำนวยการทัณฑสถานสามารถเลือกลงโทษ ดังกล่าวได้ด้วย ส่วนความผิดตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมฯ ข้อ 39 (4) ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด โทรศัพท์มือถือ เครื่องมือสื่อสาร จากที่ไม่มีบทลงโทษโดยเฉพาะกับผู้ต้องขังชั้นเลวมาก และผู้ต้องขังที่ไม่มีชั้นที่กระทำผิดวินัย ก็สามารถที่จะลงโทษผู้ต้องขังรายดังกล่าวที่กระทำผิดได้ด้วย จึงทำให้ลงโทษผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยได้เหมาะสมกับการกระทำความผิด

3. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการกลับชั้นของผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัย

ควรแก้ไขระเบียบกระทรวงยุติธรรมฯ ด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการจำแนกลักษณะ ผู้ต้องขังและการคุมขัง การเลื่อนหรือลดชั้นนักโทษเด็ดขาด การลดวันต้องโทษจำคุก และการพัก การลงโทษ พ.ศ.2559 ข้อ 26 (4) ซึ่งเดิมกำหนดไว้ว่า “ในการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด ถ้านักโทษ เด็ดขาดผู้ใดมีกรณีที่จะต้องเพิ่มกำหนดเวลาการเลื่อนชั้นจากกำหนดโทษ หรือลักษณะความผิด หรือโทษทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ ให้เพิ่มกำหนดเวลาขึ้น โดยเริ่มนับกำหนดเวลาที่ต้อง เพิ่มถัดจากวันที่ถึงกำหนดการเลื่อนชั้นตามข้อ 23 ดังนี้

(4) กระทำผิดวินัยเรือนจำตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ให้เพิ่มกำหนดระยะเวลาหนึ่งปี”
แก้ไขเป็น

“ข้อ 26 ในการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด ถ้านักโทษเด็ดขาดผู้ใดมีกรณีที่จะต้องเพิ่ม กำหนดเวลาการเลื่อนชั้นจากกำหนดโทษ หรือลักษณะความผิด หรือโทษทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วย ราชทัณฑ์ ให้เพิ่มกำหนดเวลาขึ้น โดยเริ่มนับกำหนดเวลาที่ต้องเพิ่มถัดจากวันที่ถึงกำหนดการเลื่อนชั้น ตามข้อ 23 ดังนี้

(4) กระทำผิดวินัยเรือนจำตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ให้เพิ่มกำหนดระยะเวลาหนึ่งปี
เว้นแต่กระทำความผิดตามข้อ 39 ให้เพิ่มระยะเวลา ดังนี้

- (ก) นักโทษเด็ดขาดซึ่งถูกลงโทษลด 5 ชั้น ไม่ให้เพิ่มระยะเวลา
- (ข) นักโทษเด็ดขาดซึ่งถูกลงโทษลด 4 ชั้น ให้เพิ่มระยะเวลา 6 เดือน
- (ค) นักโทษเด็ดขาดซึ่งถูกลงโทษลด 3 ชั้น ให้เพิ่มระยะเวลา 1 ปี
- (ง) นักโทษเด็ดขาดซึ่งถูกลงโทษลด 2 ชั้น ให้เพิ่มระยะเวลา 1 ปี 6 เดือน
- (จ) นักโทษเด็ดขาดซึ่งถูกลงโทษลด 1 ชั้น ให้เพิ่มระยะเวลา 2 ปี
- (ฉ) นักโทษเด็ดขาดชั้นเลวมากให้เพิ่มระยะเวลา 2 ปี 6 เดือน”

ตามข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น เดิมได้กำหนดระยะเวลาให้ผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยที่จะ ได้รับการเลื่อนชั้นอีกครั้งต้องถูกคงชั้นเป็นเวลา 1 ปี แต่เมื่อแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงยุติธรรมฯ ข้อ 26 (4) ได้คำนึงถึงจำนวนชั้นที่ผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยถูกลดลงเป็นเกณฑ์ โดยหากถูกลงโทษ

ทางวินัยลดขั้นน้อยขั้นกว่าก็จะได้รับการเลื่อนขั้นช้ากว่าผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยซึ่งถูกลงโทษลดขั้นมากกว่า เพราะการถูกลงโทษลดขั้นจำนวนขั้นไม่เท่ากันทำให้เสียประโยชน์แตกต่างกันลดหลั่นกันตามจำนวนขั้นที่ถูกลดลง จึงทำให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษลดขั้นทุกราย

บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์. **แผนปฏิบัติการราชการ กรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2559 – 2562.** (เอกสารที่ไม่ตีพิมพ์เผยแพร่).
- กรมราชทัณฑ์. **คู่มือการปฏิบัติงานด้านทัณฑปฏิบัติ ปี พ.ศ. 2554.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554
- กรมราชทัณฑ์, สำนักทัณฑปฏิบัติ, ส่วนอภัยโทษ, ฝ่ายวินัยผู้ต้องขัง. **คู่มือการลงโทษผู้ต้องขังกระทำผิดวินัย.** 2556.
- ชนบ มากบุญ. **ปัญหาทางกฎหมายในการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2549.
- จำนง ไกลพาล. **ดุลพินิจการตีความ การปรับบทกฎหมายและการกำหนดโทษทางวินัย : ศึกษากรณีการกระทำผิดวินัยอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2540.
- ณิศวดี กิตติภูมิชัย. **พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 : ศึกษากรณีการดำเนินกิจการเรือนจำเอกชน.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2549.
- ดาวินท์ วิมลสุตร์. **สภาพและปัญหาในการดำเนินงานปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. 2548.
- นที สิงห์ใจ. **อำนาจอาญากับอำนาจปกครอง : ศึกษาเฉพาะการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. 2555.
- พิชญพร คันธอุลิส. **การกระทำความผิดทางวินัยของข้าราชการและลูกจ้างมหาวิทยาลัยรามคำแหง : กรณีศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2532 ถึง พ.ศ. 2541.** สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2544.
- วินัย หมวกมณี. **มาตรการทางกฎหมายในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2556.

ศรัณย์ เขิดเกียรติกุล. การศึกษากฎหมายเปรียบเทียบพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 กับ
กฎหมายราชทัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา : ศึกษาปัญหากฎหมายที่
เกี่ยวกับเด็กติดผู้ต้องขังหญิงและเด็กติดครรภ์มารดา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2545.

สมรัตน์ เข้มศิริ. กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เกี่ยวกับการควบคุม
ผู้ต้องขังภายนอกเรือนจำ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2553.

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560.

พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2558.

พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสแรกนับแต่ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. 2559.

กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479

กฎกระทรวงฉบับที่ 8 (พ.ศ.2521) ออกตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479.

กฎกระทรวง ฉบับที่ 14 (พ.ศ.2553) ออกตามมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479.

ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการคุมขัง

การเลื่อนหรือลดชั้นนักโทษเด็ดขาด การลดวันต้องโทษจำคุกและการพักการลงโทษ พ.ศ. 2559.